

ՓՈԽՆՁ

ԹԻԻ 823

ՉՈՐԵՒՇԱԲԹԻ

1873 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 19

ԱԶԳԱՅԻՆ

Սերատուից ազգայինը մեծապէս յուզեալ են այս օրերս, հետեւեալ պատճառաւ:

Հայ մը մահմետական կրօնքն ընդունելով՝ ուղերէ որ ամուսինն ալ իրեն հետեւի. բայց նա երբէք չէ հաճեր խախտել իւր մայրենի քրիստոնէական կրօնքէն. ասոր վրայ՝ կրօնափոխն տեղական կառավարութեան գլխեր և պահանջեր է որ ամուսինը իրեն յանձնուի: Կառավարութիւնը միջամտեր է, և Սերատուից Ս. Նշան վանքը՝ ուր ամուսինը գացած ապաստանած է եղեր, զինու զօրութեամբ կոխել տալով՝ կինը դուրս հաներ է:

Այս է ահա տեղի ունեցած դէպքն՝ երէկ Պատրիարքարան եկած հեռագրով մը նայելով, որ ստորագրուած է ո՛չ միայն մեր ազգայնաց պլէւ ուրիշ քրիստոնէաց հասարակութեանց կողմանէ:

Այս հեռագրոյն վրայ, երէկ Ս. Պատրիարք Հօր կողմանէ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն Գաբուրեան հետեւի է փոխադրուել հետ բարձրագոյն մեծ Եպարքոսին և արտաքին գործոց փոխափայլ պաշտօնէին գացեր, և պէտք եղած անօրինութիւնն անմիջապէս ընելու խոստում տուեր է:

Մայրաքաղաքս գտնուող Սերատուցիք ալ, իրենց ուղղեալ հեռագրոց վրայ, Պատրիարքարան գլխեր, և միանգամայն բարձրագոյն մեծ Եպարքոսին աղերսադիր տուեր են:

Անցեալ շաբթու դերասպատիւ Տ. Խորեն Ս. Արքեպիսկոպոսի և իւր պատուարժան ընկերակցաց պատահած դէպքը՝ որ մոռցուած կհամարուէր, երէկ ուրեք հետէ գարձեալ սկսաւ հասարակաց խօսակցութեան նիւթ ըլլալ:

Նորին դերասպատուութեան վրայ յարձակող զինուորականներէն մէկը, յիմապետ մը, ստորկանութեան գլխերով բողոքներ է խորէն Սրբազանի դէմ, իւր թէ զինքը հարուածած ըլլայ, և դատաստան ու քննութիւն պահանջեր է: Հետեւաբար, Պատրիարքարանի ծանուցուեր է որ Նորին Սրբազնութիւնը ստորկանութեան գուռը զրկուի, ըստ օրինի անձամբ և ո՛չ փոխանորդաբար, դատի մանկը համար:

Չկրցանք իմանալ, թէ Պատրիարքարանը այս խնդրոյն մէջ ի՞նչ ընթացք պիտի բռնէ:

Երեսփոխանական Բնդհանուր ժողովոյ գումարման համար գարձեալ հրաւեր չը տեսնուեցաւ մինչև այսօր: Հետեւաբար չկրնար առաջիկայ ուրբաթ օր ալ նիստ ընել, և պատճառը՝ ինչպէս յայտնի է՝

դռնիակ կամ դռնբաց ըլլալու խնդիրն է: Կզարմանամք, որ այսպիսի պարզ խնդրոյ մը կարգադրութիւնը այսչափ երկար ժամանակ կյապաղէ, և Պատրիարքարանը տակաւին կմնայ տարտամ վիճակի մէջ, և ազգային գործերն ու խնդիրները՝ բարձի թողի կըլլան:

Գարձեալ կյիշեցունեմք մեր առաջարկութիւնը, որ երկու կողմանց իրաւախօհութեան համար արդար ու օրինաւոր եղանակ մ'է, և միանգամայն այս առթիւ ունինք-բաց համար կանոն մը սահմանուած կըլլայ: Այսինքն՝ իւրաքանչիւր երեսփոխան արտօնութիւն ունենայ, մինչև 10, իսկ ատենապետը՝ մինչև 20 տոմսակ տալ ունինք-բացութեան համար ներկայ գտնուիլ փափաքող պարկեշտ ու օրինաւոր ազգայնաց:

Բնդհանուր ժողովոյ փոխանակող ատենապետներէն կինդրեմք, որ տակաւին ևս չյապաղեն, և եթէ կուզեն որ դռնփակ ու դռնբաց ուղող երեսփոխանաց մէջ իրաւախօհութիւն դոյնանայ, բարեհաճին ու շնորհաբար իրենց շարժութիւնը, որում կհաւանին ամեն ողջամիտ ազգայինք:

Պրուսացի գերապատիւ Առաջնորդն դեռ մայրաքաղաքս կգտնուի, մինչդեռ անցեալ ուրբաթ օրը պիտի երթար, ինչպէս ծանուցինք: Կիւրակէ օրը՝ որ իւսկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ տօնախմբութեան օրն էր, Նորին գերապատուութիւնը հանդիսիւ Ս. Պատարագ մատուց, և շարժի ու կիւրակէ զիշեր հրաւիրուեցաւ թաղին պատուարժան խորհրդոյն ատենապետ Չըրաճեան մեծապատիւ կարգաւ Եփեսոսիէն:

Պրուսա կվերադառնայ առաջիկայ ուրբաթ կամ երեքշաբթի օր, եթէ անակնկալ պատճառ մը երեւան կենէ:

Պափրայէն սեպ. 9 թուով գրուած նամակէ մը ցաւով կիմանամք, թէ տեղւոյն ազգայնաց մէջ խռովութիւնը տակաւին կշարունակէ, և թէ՛ վարժարանին գաւառուն, Տիգրան-Եղիա Եփեսոսի փափաղեան նկատելով որ յառաջագիմութեան թշնամի անձանց զիմադրել անկարելի է, հրաժարական տուեր է, երբէք ունին չտալով իրեն եղած թախանձանայ. բայց միանգամայն չուղելով բողոքի ինչեւ անկէց և թերու թողուլ իւր աշակերանները՝ յոք իւր վրայ մեծ համակրութիւն ունին եղեր: Երջեր է մասնաւոր գալրոց մը բանալ և ժամանակ մ'ալ սցապէս աշխատիլ:

Վերջապէս շատ տեղ, երբ մեր ազգայնաց մէջ խռովութիւն ծագի, քննանք Բնդհանրապէս վարժարանաց կըլլայ, մինչդեռ պէտք է որ ջանանք՝ վարժա-

րաններն միշտ հեռի պահել խռովութեան քննասկար հետեւանքներէն: Քանիցս յորդոր կարգաւորենք Պափրայէն, որ խռովութենէ հեռի կենան, նոր արդիւնաւորել սկսած վարժարանը չխանդարեն, և աշխատանքները չվատեցունեն, բայց անընդմիջ մեր ամեն յորդորները: Ահա բարոյապէս քակեցին վարժարանը, և նորա անձնուէր աշխատաւորը հրաժարեցաւ: Քակելը՝ դուրին, բայց չինքը դժուարին է:

Գարձեալ Պափրայէն յիշեալ թուականով գրուած նամակի մը նայելով, վէղիրփէօրիւր եկեղեցւոյն գոյցուած անօթներուն հետքը հետեւեալ կերպիւ գրուուեր է:

«Վերջին օրերս անձանօթ չէրքէս մը 100 տրամի արծաթ կտանի հայ սոկերչի մը, կամ հալեցուներու և կամ ծախելու համար. սոկերչիք կբանայ արծաթին ծալքը, և կտեսնէ որ վրան Ս. Կարապետ եկեղեցի» գրուած է: Այն ինչ կհարցունէ, թէ սոկի ալ կայ, չէրքէսը կյաւառապէս կփակուի: Սնտարքեր սոկերչիք ատանց հետաքրքրութեան կնատի, և գրեթէ քառօր ժամէ մ'եւրք կերթայ ուրիշ հայու մը կպատմէ, որոյ անունը գժբաղդաբար չստորեցանք: Սա անմիջապէս ձի մը կնտի, և այնքան կերպէ որ նոյն գող չէրքէսներն ալ անցնելով մօտակայ ստորկանութեան կերթայ, և անոնցմէ մէկ քանին հետն առնուով կյաւառի ձերբակալել չէրքէսները:»

Կըսեմք, թէ այս և ուրիշ չէրքէսներ սցած Սմատոյ մէջ բանաւարկուած ու հարցաքննութեան ենթարկուած են: Կը յուսամք թէ եկեղեցւոյն անօթներն ամբողջապէս կգտնուին, եթէ՛ քննութիւնը մինչև ցփախճան արդարութեամբ ու անաչառութեամբ շարունակէ: Քէօրիւցոց պարտքն է՝ դատախազ կանգնիլ և ջանալ գողօնները ձեռք բերելու համար:

Քանի մ'անգամ ծանուցինք, թէ մայրաքաղաքիս մօտակայ քաղաքի մը ազգային վարժարանին համար հայերէն ու տաճկերէն լեզուաց դասատու մը կուզուի, բայց մինչև այսօր ոչ ոք երեւան ելաւ: Կարծեմք, հայերէն ու տաճկերէն լեզուաց դասախօսութեան յարմար անձինք շատ քիչ են, մինչդեռ ամեն ազգային վարժարանաց մէջ այս լեզուաց ուսուցման ու մշակութեան համար ջանքեր կըլլան:

Արդ՝ այս երբորդ անգամ կծանուցանեմք, և եթէ հայերէն ու տաճկերէն լեզուաց դասախօսութեան պատրաստութիւն ունեցող կայ՝ կհրաւիրեմք առ տընօրէն լրագրոյս, Կ. Պօլիս՝ Ալաճա-համալ խալիլ-խան, միջին յարկ թիւ 19:

Դահլայուցիչ ամսական պիտի տրուի:

զօրաւոր, որոնցմէ ծխրութիւնը շատ հեռի է. սխալ է այն գաղափարը թէ արուն՝ հօրը, իսկ էգն մօրը հիւանդութիւնը կը ժառանգէ :

Թէ՛ ժառանգապէս և թէ՛ անուղղակի ծխրութեան արամագիր եղողներ կրնան ազատիլ անկէ, հետեւեալ առողջապահական միջոցներն ի դորձ դնելով :

Միշտ անդադարի պէտք է ըլլայ կերակուրն, այսինքն միս, կաթ, ձու, կարագ, ևն. մերթ կաղբուրիչ գեղեր առնել բժշկէն. չնչած օգը մաքուր պէտք է ըլլայ, և ոչ փոշալից և ծխալից, ինչպէս ամառը ճանապարհաց փոշին և ձըմնուր սննեակներու և սրճարաններու ծուխը, որոնցմէ զգուշանալ պէտք է. ինչպէս նաեւ խիստ ցուրտ և տաք օդէն, նա մանաւանդ ցուրտէն, որուն դէմ միշտ պատասպարեալ գտնուելու է հազուադէպ և ֆանելայով. խիստ ցուրտ եղած ատեն բնաւ դուրս չենել. թոքերը չյոգնեցնել՝ վաղելով, պարելով, և երգելով. թեթեւ հարբուխի մը անփոյթ չը կենալ. աւելորդ է ըսել թէ սղելից ըմպելիք ուլ ֆլասակար են :

Բ. Տկար կաղմութիւնը սոյնորաբար մանկութեան ատեն կ'սկսի, զի մարդն իւր կատարելութեան հասնելու համար մանկութեան ճամբէն կ'անցնի. երբ նոյն միջոցին տկար մնայ, տկարութիւնը իւր հետ կ'ընկերանայ, ըսել է թէ աղայ մեծցրեալ եղանակին մէջ պէտք է փնտրուել սոյն տկարութեան պատճառը. ինչպէս որ սովորութիւն եղած է մեր մէջ, նորածին մանուկը (թո՛ղ թէ իւր մօրը կամ աստուծի մը կաթով չենք սնուցաներ շատ անգամ, այլ կենդանեաց կաթով, սրով բնականէն կը չնղինք) մէկ քանի ամսուան եղած ատեն՝ կսկըսինք չաքար, արարօտ, մսի ջուր, բրինձ և հացով սնուցանել, որուն թէ՛ ատամքը և թէ՛ աղիքը դեռ փափուկ ըլլալով չը կրնար մարսել զանոնք, ուրկէ անմարսողութիւն և փորհարութիւն յառաջ կուգայ և մանուկն չը սնանիր, վասն զի առողջարանութիւնը իր սնունդ մանկան միայն կաթը կը ճանաչէ. երբ այնպէս անառողջ կերպով կը մեծնայ, տկարութեան հունար արդէն կը սկսուի իւր մանկութեան հասակին մէջ, և հետեւեալ մեծնալով ծխրական ախտին միշտ ընդունակութիւն կունենայ. այս կարգի տղայք որ միշտ աւելցին խառնուած ունին, խոյլի (սրածա) ալ շատ ընդունակ են, որն որ ծխրութեան հետ զուգընթաց կ'արշաւէ, այնպէս որ երբ տղայն ծխրաւոր չըլլայ գէթ խուրաւոր կըլլայ. նաեւ անբաւական սնունդն ալ տկար կաղմութիւն կը պատճառէ. առողջապայօց՝ կը տեսնենք որ աւելի աղքատք քան թէ հարուստք կը ծխրանան, վասն զի առաջինները անբաւական սննդով և դրսեմէ բանջարեղէններով կապրին :

Ուստի նորածին մանուկը պէտք է սրնուցանել մի միայն կաթով մինչեւ մէկ տարի, և ի հարկին տասն և ութ ամիս. յետոյ սկսիլ արարօտ, բրինձ, հաց տալ մսի ջրի կամ կովու կաթի հետ զանազան կերպով եփուած. և մէկ կողմանէ մեծնալով ակումները կ'ամբողջանան, ստամոքսը կը զօրանայ, և ախտը անկող

կ'սկսի ուտել ամեն կերակուր. բայց երբ կը տեսնես որ մանկան կաղմութիւնը տըկար է, ծծէ կարելի է տաք դարձեալ կաթով (կովու կաթ) չը սնուցանես մինչեւ որ երկու տարեկան ըլլայ և յետոյ մնի ջրով ևն. և առողջապահական խընամքները կը կրկնապատկես մինչեւ իւր չափահաս տարիքը. եթէ շատ նիհար է՝ ձկան լուղի, և ի հարկին՝ բժշկին կը դիմես :

Գ. Գիծութիւն կոչուած սովորութեան որչափ դէժ և ֆլասակար լինելը կարծեմ թէ ընթերցողացս ծանօթ ըլլալով, հարկ չեմ համարիր անոր վրայ խօսիլ. եթէ այս մասին անտեղեակ եղողներ կան, թո՛ղ կարդան նորա որակաւորութեանը վրայօք ճառող գրքերը, և զարհուրին :

Դ. Կնամութիւնը ինչպէս նաեւ սիւրահարութիւնը սիրոյ չափազանցութիւն կը նշանակեն. սիրելը բնական է, և հետեւեալք ինչպէս բնական ամէն սովորութիւններ ֆլասակար չեն, նոյնպէս ալ սիրելը ֆլասակար չէ. բայց երբ սէրը չափազանց լինի, այն ատեն բնական ըլլալէ կը դադարի (երբ ներուէն ինձ այսպէս ըսել) և կ'իյնաս սիրողը. ֆլասակար մեծ նշանակութիւն ունի հոս. չը նմանիր ֆլասակար ցուրտին որ հարբուխ կը պատճառէ, և ֆլասակար ուտելիքի մը որ մարսողութիւնը կը խանգարէ, որոնք անցաւոր ֆլասակար են. այլ հոս ֆլաս բառը մահացու կը նշանակէ, վասն զի քանի՛ ամուսնացեալք, քանի՛ պատանիներ և օրիորդներ սիրոյ ախտէն բռնուած դերեզման իջած են : Երբ սիրելը չափազանցեալ չըլլայ զիւր ինքնին, և անոր արդիւնքը, և անոր արդիւնքէն կառնէ, կ'սկսի տըկարանալ և նիհարութեան կղաւթապարտուի, որոյ կը յաջորդէ ծխրական ախտը. իսկ երբեմն սիրողը զօրեղ կաղմութեամբ ունենալով չի ծխրանար, բայց ուրիշ հիւանդութիւնը միշտ կան. ինչպէս խեղդարութիւն, անդամալուծութիւն, ապլուսթիւն, ևն :

Ե. Ստեղ տղայաբերութիւնն այն ատեն ֆլաս է, երբ կինը հիւանդոտ կամ տկար է :

Զ. Նոյնպէս երկար ծծողութիւնն ալ թէ մայրն նիհար է, ստամոքսի մը յանձնելու է մանուկը, իսկ եթէ ծնողաց կաղմութիւնը չը ներէր, կովու կաթով պէտք է սնուցանել, կամ թէ կովու և կնձ կաթով :

Է. Նաեւ մտաւորական չափազանց աշխատութիւնն ալ մարդու կը տկարացնէ. առջի ժամանակները ասորուստի համար մարդիկ կ'աշխատէին, և ճակատին կը քրտնէր. իսկ այժմ՝ գրեթէ մտքի քրտնիքով կ'ապրինք. ինչ և իցէ, մտաւորական աշխատութիւն ունեցողներ զայն չափաւորելու են. մարմնամարդութիւնը շատ օգտակար է սոցա համար :

Ը. Երեւակայական սէրը՝ բանաստեղծութիւն և կարգ մը սիրոյ վրայ վիպասանութիւններ կարգաւորող դպրուած հաճոյքն է, որով ընթերցողը միշտ յափշտակեալ և յուզեալ կ'իյնի անոնց ամէն մէկ ճշգրտութիւնները իւր մտքին մէջ

պատկերացնելով, որով ջղային դրութիւնը միշտ գրգռեալ կը մնայ, և հետեւութիւնը վերիններուն նման է :

Թ. Մշտատեւ տխրութիւնք, որ յառաջ կուգան զանազան պատճառներէ, ինչպէս սիրելոյ մը մահը, հիւանդութիւն մը, անցալոգ դորձ մը, ևն :

Ճ. Ասոնցմէ ի գատ կայ նաեւ կանանց մէջ ասոնք որ ծածկելու ամենալատութար սովորութիւնը, որն որ կարգիլէ ազատ շնչառութիւնը. վասն զի կուրծքը սեղմեալ ըլլալով թոքերը չեն ուռիւր ըստ սովորականին :

Վերոյիշեալ տեղեկագրէն կը տեսնուի թէ ծխրական ախտը մէկ օրուան մէջ չը ծնիր, այլ իւր պատճառներն ունի՝ կամ մանկութեան և կամ չափահասութեան ատեն : Ծնողաց կը մնայ մանկութեան ատենին խնամքները. իսկ չափահասք՝ որոց ոչ ոք պատասխանատու է, կրնան առողջապահական միջոցներով նոյն ախտին ընդունակութեան մէջ չկնալ. կամ եթէ են՝ ինքզինքնին լա՛ խընամեն :

Ս. Սեպտեմբեր

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐՆԵՐ

Լաչիսի նախորդ կառավարիչ Դօսթաքի փաշա՝ Սամսո կղզւոյն կառավարիչ (պէյ) անուանեցաւ :

— Մեծ Եպարքոսի խորհրդական կարգեցաւ Շէֆգաթի Էֆենտի՝ Պալայի ստաիճանաւ :

— Իզմիրի մարտտան նախկին վերտահաւ Բաշիտ Էֆենտի՝ Պալայ ծխրութեան վերապետուց անուանեցաւ, փոխանակ թահիր Էֆենտի :

— Տիւրանը-Ահրեամը-Ատլայի նախորդ պաշտօնէն Միտհաթ փաշայի՝ 45000, և Իզմիրի ու Խաիրէի նախկին կուսակալաց՝ Սապրի ու Խաատ Մուխլա փաշաներու՝ 7500 տկան զուրուշ ամսական (թէգայլաւ) որոշուեր է :

Անցեալները խեղճ համր մը կոխոտող ու մահացունող թրամալայի կառաց կառավարն երկու, և առաջնորդն մէկ տարուան բանտարկութեան դատապարտուեր են, օստիկանութեան դուռը դատաստանի խեղճարկուէն յետոյ :

— Կիւմուշ-Սուլի կողմը Գիւլիկ գիւղ անցեալ հինգշաբթի գիւղը գիւղին նախորդ գիւղապետին բնակած սենեակէն խանձի հոտ առնուելով, մերձակայք անմիջապէս հոս փաղկի, և սենեակը մանելով տեսեր են, որ վերմակ անկողին՝ բազմոց և ուրիշ այսպիսիք մէկտեղ դիզուած և տակը կանգնող զրուած ու կրակի տրուած է : Այս դործին դիտմամբ ըլլալն հասկըցեր են, բայց չանցեր են նախ քան զամենայն հրգէհին առաջին առնուլ, և դիզուած բաներն մէկդի առած ատենին, մեծու սարսափով տեսեր են չեղճակոյտին տակը գիւղապետը՝ զանակով թեւերէն վիրաւորուած, փորը ճեղքուած ու աղիքը դուրս ձգուած, զըլուել մէկ քանի կողմէն վիրաւորուած ու մարմնէն բաժնուած : Անմիջապէս օստիկանութեան ծանուցուեր և քննութիւնք՝ սկսեր են : Խեղճին անտեղ կտարած, և ունեցածը կողորոտած տեսնուելով, իմացուեր է թէ այս սորադործութեան հեղինակները գողեր են, և թէ խեղճը ամենայն դօրութեամբ դիմադրեր է անոնց, ու շատ ճիշ ու աղաղակ հաներ է, բայց դժբաղդաբար չէ լսուեր :

— Բաւիլի երկաթուղոյն բաժնետոմսերուն ապկէց յառաջ տեղի ունեցած վիճակահա-

նույն 600 հազար ֆրանկ շահող տոմսա-
կին տէրն մինչև վերջին օրերս երեւան ելած
չլլալով ստակը պանդան պահուած էր : Արդ՝
կըսուի , թէ տէրն երեւան ելած է . գաղղիա-
կան Մէսափրի ընկերութեան մէկ շոգենաւին
նաւապետն է , որ Ձինաստանի կողմերէն դար-
ձեր է , և իւր բազմաթիւ արդիւնքը կը պահանջէ :

— Օսման անուն ձիազարման մը ոտակաւ
նութեան գուռը բանաստարկուած ու հարցաքնն-
նութեան ենթարկուած է , վեց և երեք տա-
րեկան երկու աղջիկներ ախոռը գալու վարժե-
ցունելով , և նոցա հետ դադանաբար վարուե-
լով , և իւր ունեցած հիւանդութիւնը անոնց
ածանցելով աչքերէն կուրուծեան վիճակի հա-
սուցած ըլլալուն պատճառաւ : Այս դէպքին
բոլոր պարագաները հրատարակել աւելորդ կը
համարուի , բայց անհրաժեշտ պարտ է մեզ՝
զգուշացնել ծնողքն , որ իրենց փոքրիկ տղայք-
ները փողոցները չձգեն : Շատ մայրեր , իրենց
հանգստեան համար , իրենց մանկիկներն կ'ըն-
դուն որ փողոցները թափառին . . . :

— Այսօր արքունի փողերանոցին մէջ , Բու-
մէլի երկրորդական բաժնետոմսերուն վիճա-
կահանութեան գործողութիւնը կ'կատարուի :

— Ազիլիյէի 5 թիւ շոգենաւն անցեալ
հինգշաբթի օր Մեծ կղզոյն նաւահանգիստը
մատնեցած ատենը , ճամբորդաց մէկն անհամ-
բերութեամբ ինքիկնքն նաւահանգիստը նետել
ուզած ատենը , ծովը ինկիր և աներեւոյթ ըլ-
լալով անկարելի եղեր է գտնել :

Քանի մը վայրկեան համբերել չլիացող և
շոգենաւներէ դուրս նետուողներուն համար՝
զգուշութեան մեծ դատ մը կրնայ ըլլալ այս
ցաւալի դէպքը : Այսպիսի չափազանց անհամ-
բերներ՝ Նախկաւարի շոգենաւներուն մէջ շատ
անգամ կ'տեսնուին :

— Թօրգափուի մէջ կատու մը ութը ոտքով
ձագ մը բերեր է , որ քանի մը ժամէն յետոյ
անհնչացեր է : Այսբերական բժշկական դարոցը
տեսնելով այս ձագը՝ 23 լիւրս առաջարկեր է
տիրոջը , որ Թօրգափուի Մհմետ բաշա մզկի-
թին տառչին իմամ Հաֆիզ Էֆենտին է , բայց
չէ ընդուներ և Պէրլին պիտի զրկէ եղեր :

Մեծ Եպարդոսի Մէքիթուպճի անուա-
նեցաւ՝ դանձուց պաշտօնատան նախարդ-
Մէքիթուպճի Չէհնի Էֆենտի :

Գանձուց պաշտօնատան ժողովին ան-
դամ կարգեցաւ՝ կէլիպօլի նախարդ կա-
ռավարիչ Ասիմ վաչա :

Գանձուց պաշտօնատան Մէքիթուպճի
անուանեցաւ՝ ծովային գործոց պաշտօ-
նատան Մէքիթուպճի Ֆէվիլի Էֆենտի :

Յիշեալ պաշտօնատան ժողովին ան-
դամներէն Հագգը պէյ յաջորդեց Ֆէվ-
իլի Էֆենտիին :

Վերթիւր Լամանուէլ՝ իտալիոյ թագա-
ւորն Վիկտորիոյ և Պէրլինի սակաւօրեայ
բայց փառաւոր ուղեւորութենէն դար-
ձաւ իւր կառավարութեան մայրաքա-
ղաքն : Ինչպէս Վիկտորիոյ , նոյնպէս Պէր-
լինի մէջ խիստ շքեղ ու սիրալիր ընդու-
նելութիւն եղաւ Նորին վեհափառու-
թեան՝ վեհապետաց , նախարարաց և
և միանգամայն ժողովրդեան կողմանէ :

Վերթիւր Լամանուէլ՝ ո՛չ ունայնաձեռն
այլ իւր ազգին և հայրենեաց համար օգ-
տակար արդիւնքներ բերնաւորեալ դար-
ձաւ : Առաւել ևս ամրապնդեց՝ 1865 էն
հետէ իրեն միակ բարեկամ ու դաշնա-
կից եղող իկյում կայսեր հետ ունեցած յա-
րաբերութեան հանգոյցները , և միան-
դամայն՝ Աստուրիոյ կայսեր մուցունել
տալով անցեալն , իրեն բարեկամ դար-
ձոյց :

Իտալիոյ թագաւորը՝ դարուս ամենէն
բարեբաւորի վեհապետն է : Տակաւին

քիչ տարիներ յառաջ՝ հաղիւ 5—6 միլի-
ոնէ՝ բաղկացեալ Սարաենիոյ թագաւորն
էր . Գալիլէի պէս քաջահանճար պաշ-
տօնէի մը և Նաբոլէոն Գ. ի ձեռնառու-
թեամբ կործանեցան՝ Սարաենիոյ թա-
գաւորութենէն մեծ եղող Նաբոլիի թա-
գաւորութիւնը , և Թոսքանայի՝ Մօտէ-
նայի ու Բարմայի գրաւութիւնը , և ի-
տալիա ընդարձակեցաւ ու ճոխացաւ . և
ի Սատուա ծովային պատերազմին մէջ ի-
տալիա թէեւ չյաղթանակեց , բայց Գեր-
մանական դաշնադրութեան զօրութեամբ
Վէնէտիկի և Լոմպարտիոյ դաւաճներն
ալ միացան իտալիոյ հետ . և հուսկ ու-
րեմն , ինչպէս Նաբոլէոն Գ. ի կանգ-
նուին՝ նոյնպէս նաեւ Լամանուէլ իտալիոյ
համար օգտակար եղաւ , որովհետեւ նո-
րա անկման հետ անկաւ Պապին աշխար-
հական իշխանութիւնն ալ , և հետո՛ք ե-
ղաւ մայրաքաղաք իտալական կառավա-
րութեան :

Վերթիւր Լամանուէլ բարեբաւորի է
քան զԻկյում կայսր Գերմանիոյ . որովհե-
տեւ՝ Իկյում իւր կառավարութեան տակ
գանուող 26 միլիոն ժողովուրդն հաղիւ
40 միլիոնի վերածեց . իսկ սա հինգ միլի-
ոնը 26 ի հանեց : Իկյում արդէն Գերմա-
նիոյ երկրորդ վեհապետն էր , երբ առա-
ջին եղաւ . իսկ Լամանուէլ երրորդ առ-
ախճանի իշխան մ'էր , և եղաւ թագա-
ւոր համբէն իտալիոյ :

— Գերմանիոյ կառավարութեան կող-
մանէ ծովային զինուորական մը Մնդգիւ
զրկուեր է , արդէն ապաքրուած երկու
զրահաւորներն աչքէ անցունելու , և մի-
անգամայն անդլիական ծովային զինու-
որութեան ընթացքն իմանալու և բոլոր
նաւարաններն ու գործարանները պար-
տելով՝ տեղեկագրով մը Գերմանիոյ ծո-
վային գործոց պաշտօնէին հաղորդելու
համար :

— Ամերիկայի դրամական տաղնադը
դեռ վերջացած չէ , ըստ վերջին հեռա-
դրոց , թէեւ կառավարութեան կողմա-
նէ օգնութիւններ կըլլան : Կըսուի , թէ
մինչեւ իսկ ազգային ժողովը արտաքոյ
կարգի նիստ պիտի ընէ , չի'ոթութեանց
առաջքն առնելու համար : Մնդգիւյէն
ալ շատ դրամ կանցնի Ամերիկա յօգնու-
թիւն դրամատանց : Այս պատճառաւ ,
ո՛չ միայն Աւստրիա , Գերմանիա և Գաղ-
ղիա , այլ և Թուրքիա բաւական իրար-
անցում կայ , և դրամական գործողու-
թիւնը կ'ընդունին :

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ
—
ՃԱՇՈՑ-ԳԻՐՔ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՏՊԵԱԼ
Ի ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ
Ի ՏՊԱՐԱՆ ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԷԶԵՄԻԱՅԻՆ
1872—ՈՅԻԱ
Ս.

Կարի զգուշութեամբ ըստ հնագոյն
ընտիր ընտիր Աստուածաշունչ և ճաշոց
ձեռագրաց սրբագրուած է , ամենց հան-
դիւսաւոր տօնակատարութեանց և արա-
րողութեանց համար ևս կարեւոր խրատ

ներ և հրահանգներ յաւելցուելով , որք
անտարակոյս Հայաստանեայց Ս . Եկե-
ղեցոյ պաշտօնէից մեծ գիւրութիւն պի-
տի ընծայեն , և նոցա սրտից դոհունա-
կութիւնքը պիտի գրուեն :

Ճաշոցի մէջ եղած ճառերն ևս ձեռա-
գիր հին և ընտիր ճառերնայց համա-
ձայն սրբագրուած են :

Տպագրութիւնը նոր և միջակ դեղե-
ցիկ տառերով և խիստ մաքուր է :

Առաջին տեսակին գինն է՝ Օսմանեան
եօթն ոսկի , իսկ երկրորդինը՝ չորս :

Սոցա տարբերութիւնք դրկի և թըղ-
թոց վերայ է :

Կլամատուին Կ. Պօլիս Մերձան չարչը
թիւ 29 , Պաղտատար աղա Սրապեանի
գրատունը :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏՔ ՀՈՒՆՈՒԼԻ
Լեւորդի , ստամոքսի , և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է սոյն զեղահատը , նաեւ ջղային տկարութեան ,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար . կը
ընջէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անհպաւու-
րութեանց հետքերը : Սրտի և երկրամանց փայ-
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ , և զրգուելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ : Իւր զեղակոն մեծ ազդեցու-
թեամբ արտաթառնութիւն , կուժուութիւն ,
մաղձային հիւանդութիւններ , որովայնի մէջ
կեցուած կաղեր , զիւրի ցաւեր կը վաճէ . մար-
ստութիւնը կը չափաւորի , և մարմինը մաք-
րութեամբ բոլոր այն ազդեցութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան , առողջ , ուժեղ , և բնական
գիրքը կ'զգենու :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍԿԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԼԻ
Առթեալին հիւանդութեան և մեծ սուժե-
լու մասին ունեցած պարամական յատկու-
թեանցը չհաւատարիք բնաւ ուրիշ զեղ մը . հին
կամ նոր թուեաւոր վերքեր , սուռք , քաղց-
կեղ (շերիֆէնէ) , սրունից և ստեանց վերքեր
կամ բորբոքին կանցնին և կամ կ'աւանան .
օգտակար է նաեւ հարրուի , հաղի , սրտի
բորբոքման , մանաւանդ օգտաւ (եէլ) ըստած
հիւանդութեան : Իւր կազդուրիչ և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սրբաձա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ինչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը գիմարուէ :
Այս զեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր սուփի վրայ , որ
կը գտնուի ամեն զեղափաճառներու քով :
Աւելի տեսնել ուղղը կը հրաւիրուի տու հե-
ղեանին տոքթոր Հոլլուէ ի Լոնտոն Օքսֆորտ
փողոց թիւ 555 :

- ՊԱՅՄԱՆՔ ՓՈՒՆԶԻ
- 1.—Փութը 2ՈՐԲԵՇԱՐԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը
կը հրատարակուի :
 - 2.—Տարեկան բաժանորդական է միայն չորս
արծաթ մէճիս՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքի և իւր արտարձանաց և թէ՛ դաւա-
նաց համար :
 - 3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորդ կընդունուի :
 - 4.—Տեղական ու գաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :
 - 5.—Հատը 40 փարայ է , և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրափաճառաց խանութները և ձեռքէ-
ծախողներու քով :
 - 6.—Ծանուցման տողը 40 փարայ է մէկ
անգամի համար : Աւելի ամսան կըլլայ աւելի
անդամներու համար :
 - 7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Արտաճեան ,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խոյլի խան միջին յարկ
թիւ 49 :

ՏՆՕՐԷՆ ՆԻ ՏԵՐ
Հ . Ս . ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ
ՏՊԱՐԱՆԻԹԻՆ Ս . Դ . ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ՆԻ ԸՆԿ-
նալուփեան Խաւս վերնաշարի քիւ 12 .